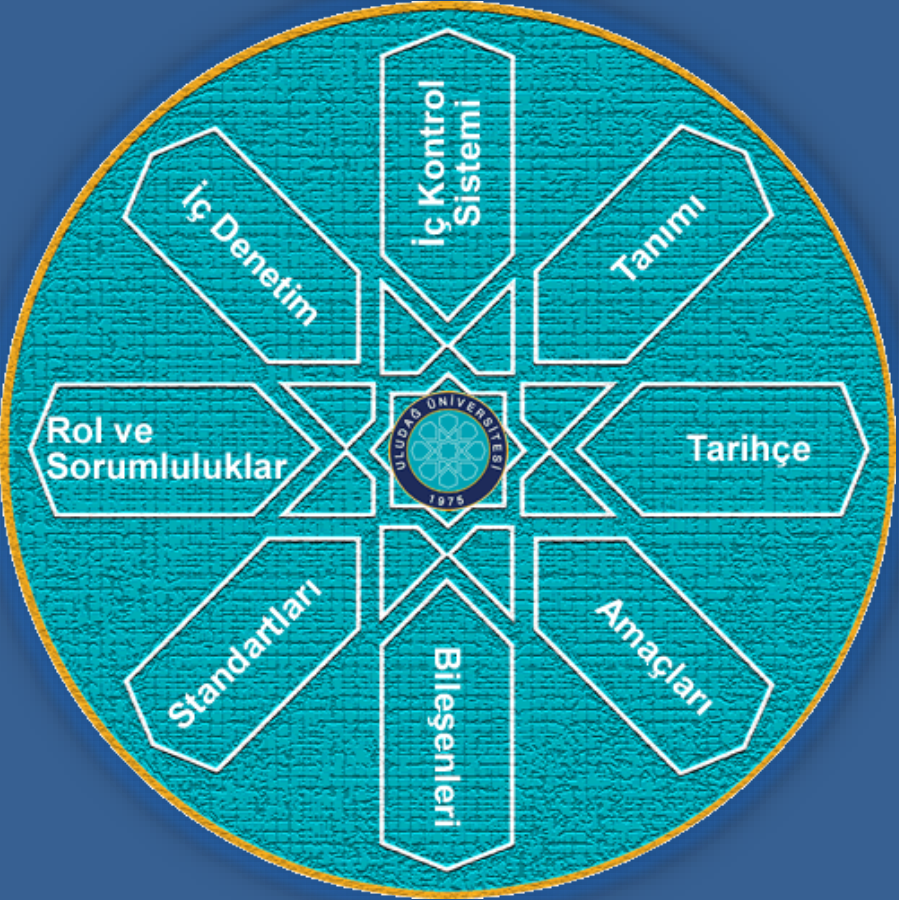

BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

İÇ KONTROL TANITIM BROŞÜRÜ

Ocak 2020

İÇİNDEKİLER

İÇ KONTROL SİSTEMİ	3
İÇ KONTROLÜN TARİHÇESİ.....	4
COSO Piramidi.....	6
MEVZUAT ÇERÇEVESİNDE İÇ KONTROL	7
5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu	7
Strateji Geliştirme Birimlerinin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik	8
İç Denetçilerin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik.....	9
İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esaslar.....	9
Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği	10
Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı Rehberi	10
İÇ KONTROL SİSTEMİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER.....	10
İÇ KONTROLÜN BİLEŞENLERİ.....	15
Kontrol Ortamı.....	15
Risk Değerlendirme.....	17
Kontrol Faaliyetleri.....	18
Bilgi ve İletişim	19
İzleme	20
Kamu İç Kontrol Standartları.....	21
İdarelerde İç Kontrol Çalışmaları Nasıl Yürütülür?.....	22
İÇ KONTROLDE SORUMLULUKLAR.....	22
Hazine ve Maliye Bakanlığı.....	22
Üst Yönetici	24

Harcama Birimleri.....	25
Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı.....	26
Personel.....	26
İç Denetçiler.....	27
Sayıştay.....	27
İÇ DENETİM.....	28
İç Denetim Nedir?.....	28
İç Kontrolün İç Denetimle İlişkisi	29

İÇ KONTROL SİSTEMİ

İç kontrol; kurumun yönetimi ve personeli tarafından hayata geçirilen tamamlayıcı bir süreç olup kurumun misyonunu gerçekleştirmesinde ve hedeflerine ulaşmasında oluşabilecek riskleri öngörerek makul bir güvence sağlar.

İç kontrol, kurumun karşı karşıya kaldığı değişimlere sürekli bir biçimde uyum gösteren dinamik bir süreçtir. Yönetim ve her düzeydeki personel kurumun misyonunu ve genel hedeflerini başarması için riskleri karşılayan ve makul güvence sağlayan bu sürece müdahil olmak durumundadır.

İç kontrol, sadece finansal işlemler ve raporlama ile ilgili değildir. Yönetimi, idare süreçlerini, stratejiyi ve kurumun diğer faaliyet ve operasyonlarını kapsayan, uyum ve performans ölçeğinde uygulanan tüm yönetim ve organizasyon süreçlerinin kontrolünü ifade eder. Bu yönüyle iç kontrol sadece finansal kontrol anlayışından çok daha geniş çerçevelidir.

İç kontrol tek bir olay ya da tek bir durum olmayıp bir kurumun faaliyetlerini içine alan eylemler bütünüdür. Bu eylemler bir kurumun faaliyetleri boyunca süreklilik temelinde meydana gelir.

İç kontrol insanlardan etkilenir. Bu süreç sadece politika kuralları, el kitapları ve talimat metinleri değildir. Kurumun her seviyesinde yer alan insanlar iç kontrolün bir parçasıdır ve uygulanmasından sorumludur.

İç kontrolün etkinliğinde en büyük rolü yönetim üstlenir. İdareciler iç kontrol sisteminin etkili bir biçimde işlediğinin güvencesini

verebilmek için uygun politikalar oluşturmalı ve güvence sağlamalıdır. İç kontrol uygulanırken, hedeflere ulaşılmasını etkileyecek belirsizlikler ngrlmeli ve önlemler alınmalıdır; bu anlamda idareciler risk yönetimi konusunda da sorumludurlar.

İ KONTROLÜN TARİHÇESİ

İ kontrol, 1970'lerin ortalarında Amerika Birleşik Devletlerinde Watergate savcısının bu konuya dikkat çekmesi ile gündeme gelmiştir. 1977'de ana teması iç kontrol olan Yabancı Yolsuzluk Kanununun (Foreign Corrupt Practices Act) ABD'de yürürlüğe girmesiyle, 1980'lerin başındaki kontrol ortamı ve iç kontrol sürecinin temeli oluşmuştur. Daha sonra, 1985 yılında Ulusal Komisyon kurulmuş ve bu Komisyon tarafından kontrol ortamına vurgu yapılmış, iç kontrol kavramı için ortak bir anlayış ve kapsayıcı bir ereve oluşturulması için destekleyici kurumlara çağrıda bulunulmuştur. Komisyonun bu çağrısı sonucunda Destekleyici Kurumlar Komitesi COSO (Committee

of Sponsoring Organizations) oluşturulmuştur. COSO (Committee of Sponsoring Organizations) tarafından 1992’de yayımlanan “İç Kontrol -Bütünleşik Çerçeve” yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Uluslararası düzeyde kabul gören iç kontrol, kurum ve/veya kuruluşun hedeflerine ulaşması için makul güvence sağlamak üzere tasarlanmış olan bir sistemdir. Committee of Sponsoring Organizations (COSO) modeli çerçevesinde, iç kontrol; kurumdaki iş ve eylemlerin mevzuata uygunluğunu, mali ve yönetsel raporlamanın güvenilirliğini, faaliyetlerin etkililiği ve etkinliği ile varlıkların korunmasını sağlamayı amaçlar.

COSO

COSO tarafından oluşturulan ve kontrol ortamı, risk yönetimi, kontrol faaliyetleri, bilgi ve iletişim ile izleme bileşenlerinden oluşan iç kontrol sistemi, Uluslararası Sayıştaylar Birliği (INTOSAI), Avrupa Komisyonu ve benzer uluslararası kuruluşlarca da referans olarak kabul edilen bir modeldir.

COSO Piramidi

COSO PİRAMİDİ

Modelde yer alan (5) adet iç kontrol bileşeninin birbirleri arasındaki ilişkinin şematize edildiği yapıdır. Piramidin tabanında iç kontrol sisteminin esasını ve temelini teşkil eden kontrol ortamı yer almaktadır ve diğer bütün bileşenler kontrol ortamı üzerine inşa edilmiştir. Bilgi ve iletişim unsuru diğer bileşenleri kapsayıcı mahiyettedir. Risk değerlendirme ve kontrol prosedürlerine ilişkin faaliyetler yapılırken bilgi ve iletişim bileşeni vasıtasıyla izleme yapacak kişi ve gruplara veri sağlanır. İzleme bileşeni, sistemin tamamının işlerliğinin değerlendirildiği aşama olarak piramidin tepesinde yer alır ve buna paralel olarak diğer unsurların üzerinde konumlandırılmıştır.

MEVZUAT ÇERÇEVESİNDE İÇ KONTROL

5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu

24/12/2003 tarihli ve 25326 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunuyla kamu mali yönetim sistemi uluslararası standartlar ve Avrupa Birliği uygulamalarına uygun bir şekilde yeniden düzenlenmiş ve bu kapsamda etkin bir iç kontrol sisteminin oluşturulması ve bu sayede kamu yönetiminin daha çağdaş bir yapıya kavuşturulması amaçlanmıştır.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununda ve bu kanuna dayanarak hazırlanan ikincil düzeyde mevzuat hükümlerinde, esas itibariyle COSO modeline dayalı bir iç kontrol sisteminin kurulması hedeflenmiştir.

Çok yıllık bütçeleme, hesap verme sorumluluğu, stratejik planlama, performans yönetimi, saydamlık, iç denetim, dış denetim ve iç kontrol gibi çağdaş kamu yönetimi ilkelerini düzenleyen 5018 sayılı Kanunun amacı, kalkınma planları ve programlarda yer alan politika ve hedefler doğrultusunda kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde kullanılmasını sağlamaktır.

Bu çerçevede, 5018 sayılı Kanun, yönetim sorumluluğu ilkesi çerçevesinde kamu idarelerinde iç kontrol sistemlerinin kurulmasını ve bunlara yönelik faaliyet ve süreçlerin işlerliğinin sağlanmasını öngörmektedir. Kamu İdarelerinin stratejik planlarında belirlenen amaç ve hedeflerine ulaşabilmeleri için iyi işleyen bir iç kontrol

sistemine gereksinimleri vardır. Bu yönüyle iç kontrol sistemi kurumsal süreçlere ilişkin tüm faaliyetleri kapsar.

Mevzuat : 5018/55

İç Kontrolün Tanımı

İdarenin Amaçları ve Politikaları

Strateji Geliştirme Birimlerinin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik

5018 sayılı Kanununun 60'ıncı maddesi ile 22.12.2005 tarihli ve 5436 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanununun 15'inci maddesine dayanılarak hazırlanan Yönetmelikle; strateji geliştirme birimlerinin başlıca sorumlulukları, iç kontrol sisteminin kurulması, standartlarının uygulanması ve geliştirilmesi konularında çalışmalar yapmak, idarenin görev alanına ilişkin konularda standartlar hazırlamak, ön mali kontrol görevini yürütmek, amaçlar

ile sonuçlar arasındaki farklılığı giderici ve etkililiği artırıcı tedbirleri önermek olarak sayılmıştır.

İç Denetçilerin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik

İç Denetçilerin Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğinin 11. Maddesi iç denetimin iç kontrol ilişkisine ayrılmıştır. Söz konusu maddede 'İç denetim, iç kontrol sisteminin yeterliliği, etkinliği ve işleyişiyle ilgili olarak yönetime bilgiler sağlar, değerlendirmeler yapar ve önerilerde bulunur. İç denetçiler, iç kontrol sisteminin düzenlenmesi ya da uygulanması süreçlerine ve iç kontrol tedbirlerinin seçimine dâhil edilemez. Kamu idaresinde etkin bir iç kontrolün kurulması ve sürdürülmesinden üst yönetici sorumludur. Üst yönetici iç denetçilerden, iç kontrol ilkelerine ve iç kontrol sisteminin oluşturulmasına yönelik görüş alabilir.' ifadelerine yer verilmiştir.

İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esaslar

5018 sayılı Kanuna dayanılarak hazırlanmış olup, 31/12/2005 tarihli 3 üncü Mükerrer Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiş olan bu yönetmelikle; Kanuna ve iç kontrol standartlarına aykırı olmamak koşuluyla, idarelerce, görev alanları çerçevesinde yöntem, süreç ve özellikli işlemlere ilişkin standartlar belirlenebileceğine dair yetki verilmiştir.

Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği

26.12.2007 tarihli ve 26738 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Kamu İç Kontrol Standartları Tebliğinde yer alan standartlar; COSO modeli, INTOSAI Kamu Sektörü İç Kontrol Standartları Rehberi ve Avrupa Birliği İç Kontrol Standartları çerçevesinde Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından belirlenmiştir. Kamu idarelerinde iç kontrol sisteminin oluşturulması, uygulanması, izlenmesi ve geliştirilmesi amacıyla 18 standart ve bu standartlar için gerekli 79 genel şart belirlenmiştir.

Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı Rehberi

İç kontrol sistemlerini Kamu İç Kontrol Standartları ile uyumlu hale getirmek için yapılması gereken çalışmaların belirlenmesi, bu çalışmalar için eylem planı oluşturulması, gerekli prosedürler ve ilgili düzenlemelerin hazırlanması çalışmalarında kamu idarelerine rehberlik yapmak amacıyla Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanmış ve 04.02.2009 tarihinde yayımlanmıştır.

İÇ KONTROL SİSTEMİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

İç Kontrol Bir Yönetim Modelidir

İç Kontrol; kurum kültürünü, etik değerleri, personel performansını, kurumsal organizasyon yapısını, planlama ve programlama faaliyetlerini, vizyon ve misyon çerçevesinde stratejik amaçlar ve hedefler tesis edilmesini, kurumsal risklere yönelik kontrol

faaliyetleri geliştirilmesini, kayıt ve dosyalama sistemini, kurum içi yatay ve dikey iletişim kanallarını, bilgi güvenliği politikalarını, raporlama sistemlerini ve iç denetimi içinde barındıran bir yönetim modelidir.

İç Kontrol Bir Süreçtir

İç Kontrol bir defaya mahsus yapılacak bir faaliyet olarak görülmemelidir. İç Kontrol, kurumda yapılan tüm iş süreçlerini kapsayan bir sistemler bütünü, devamlılığı olan bir yapı ve döngüsel bir süreçtir.

İç Kontrol Bir Araçtır

İç Kontrol, kurumun stratejik planında belirlenen amaçlarını ve hedeflerini gerçekleştirmeye yönelik bir organizasyondur. Dolayısıyla iç kontrol bir amaç değil araçtır. İç Kontrol sisteminin kurulması faaliyeti idarelerin stratejik amaçlar ya da hedefleri arasında yer almaz. İdarelerin amacı vizyon ve misyon ilkeleri paralelinde stratejik amaçlara ve hedeflere ulaşmaktır. Bu yönüyle iç kontrol amaçlara ve hedeflere ulaşılması noktasında kendisinden faydalanan bir yönetim aracı ve bir yönetim tarzı olarak algılanmalıdır.

İç Kontrol Risk Esastır

İç Kontrolün amacı, kurum tarafından belirlenen amaçların ve hedeflerin gerçekleştirilmesi yolunda karşılaşılabilecek muhtemel risklerin tespiti ve bu risklere yönelik kontrol mekanizmaları geliştirilmesidir. İç Kontrol uygulamalarında katlanılabilecek maliyetlerde etkinliğin sağlanabilmesi açısından, belirlenen kontrol faaliyetlerinin bütün iş süreçlerine değil, risk değerlendirmesi sonucunda tespit edilen ve riskli olduğu düşünülen faaliyet alanlarına uygulanması esastır.

İç Kontrol Yönetimin Sorumluluğundadır

İç kontrol sisteminin kurulmasından ve işlerliğinden yönetim sorumludur. Yönetim, iç kontrol sistemine yönelik değerlendirilmeleri iç denetim sistemi aracılığıyla izlemeli ve aksayan yönlerle ilişkin iyileştirme tedbirleri almalıdır.

İç Kontrol Bir Kültür, Bir Anlayıştır

İç kontrol kişilere yaptıkları iş ve işlemleri daha düzgün, daha kaliteli ve daha sistematik yapmaları için uygun ortamı oluşturan ve bu bilincin oluşmasını sağlayan uzun vadeli bir algı ve kültür değişimidir.

İç Kontrol Herkesi Kapsar

İç Kontrolün bütün iş süreçlerini kapsadığı düşünülduğünde, kurumda çalışan en alt kademe çalışanından en üst yöneticiye kadar tüm personelin bir şekilde sistemi içerisinde olmasının kaçınılmaz oluşu daha net anlaşılabilir. Kurum personeli görevlerini ve sorumluluklarının yerine getirirken iç kontrolün özünde barındırdığı ilke ve kurallara uymalı ve sistemin verimliliğinin artırılması yönünde gayret etmelidir. İç Kontrolün yalnızca belirli bir kesimin (strateji geliştirme birimleri, iç denetçiler, üst yönetim vb.) işi olarak görülmesi sistemin etkinliğini azaltacaktır. İç Kontrol herkesin işi olarak görülmelidir.

İç Kontrol Sistemi Nesnel Güvence Sağlar

İç kontrol ne kadar iyi tasarlansa ve ne kadar iyi uygulansa da kurumun misyonunun yerine getirilmesi ve genel hedeflerin gerçekleştirilmesi hususunda yönetime gelecekteki belirsizlik ve riskin tam olarak belirlenememesi, iletişim kopuklukları, süreçte yer alanların çıkar işbirlikleri, yönetici ve çalışanların önyargıları gibi birçok nedenden dolayı kesin güvence veremez, sadece makul güvence sağlar. Güvence algısı kişiden kişiye farklılık gösterse de makul güvence çoğunluğun üstünde mutabık kaldığı tatminkar bir güven düzeyini ifade etmektedir. Bununla birlikte, iyi uygulanan bir iç kontrol sisteminde kurum hedeflerinden ciddi sapmalar görülmez, kurumda kaynak kayıpları, usulsüz ve yolsuz işlemlere rastlanmaz.

İç Kontrol Mali Olmayan İşlemleri De Kapsar

İç kontrolün kapsamını mali işlemlerle sınırlamak mümkün değildir. İlgili mevzuatta da iç kontrolün mali işlemlerle sınırlı olmadığı özellikle vurgulanmaktadır. Herhangi bir harcamayı gerektirmeyen; personel alınması ve eğitimi, performans değerlendirmesi, yetki devri, risklerin belirlenmesi, etik değerler, teşkilat yapısı ve kayıt ve dosyalama gibi birçok mali olmayan iş ve işlemler de iç kontrol kapsamında yer almaktadır.

İdareler İç Kontrol Sistemi Standartlarına Uymak Zorunda Mıdır?

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 57'nci maddesinde kamu idarelerinin üst yönetici ve diğer yöneticilerinin, görev, yetki ve sorumluluk çerçevesinde, yeterli ve etkili bir kontrol sisteminin oluşturulması için gerekli önlemleri almaları hükmedilmektedir. Ayrıca Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından yayımlanan İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esaslarda, kamu idarelerinin mali ve mali olmayan işlemlerinde standartlara uymakla ve gereğini yerine getirmekle yükümlü oldukları belirtilmektedir.

İÇ KONTROLÜN BİLEŞENLERİ

Kurumun hedeflerini gerçekleştirip gerçekleştirmediği konusunda makul güvence elde etmek amacıyla tasarlanan iç kontrol birbirleriyle bağlantılı beş bileşenden meydana gelir. Bu bileşenler; kontrol ortamı, risk değerlendirme, kontrol faaliyetleri, bilgi ve iletişim ile izleme olarak kabul edilmektedir.

Kontrol Ortamı

İç kontrol sisteminin genel esaslarını ve alt yapısını oluşturan kontrol ortamı, içinde barındırdığı unsurlar ile diğer bileşenlere temel teşkil etmektedir.

Kontrol ortamı; etik değerleri, dürüst yönetim anlayışını, çalışanların ve üst yönetimin iç kontrole yönelik bakış açısını, personelin yeterliliği ve performansını, insan kaynakları yönetimini ve uygulamalarını, görev dağılımını, yetki ve sorumlulukların devredilme tarzını, misyonu, organizasyon yapısını ve kurum kültürünü kapsar.

Kontrol ortamı kurumun yerleşmiş geleneklerinden ve kültüründen etkilenir. Çalışanların davranışlarını yönlendiren normlar, değerler, inançlar ve alışkanlıklar sistemi olan kurum kültürü, geçmişten geleceğe aktarılan değerler sistemidir. Kurum içi kontrol kültüründe asıl olan, kontrollerin süreç sahipleri tarafından işlemin yapılması aşamasında gerçekleştirilmesi ve eksiklik ile aksaklıkların bu aşamada tespit edilerek zararların oluşmasının engellenmesidir. Yönetim ve çalışanlar, i kontrole karşı pozitif ve destekleyici tavırları geliştirecek bir ortamı oluşturmalı ve sürdürmelidir.

Risk Değerlendirme

Belirli amaçlara ulaşmak için faaliyet gösteren tüm kurumlar içeriden veya dışarıdan kaynaklanabilecek çeşitli risklerle karşılaşmak durumundadır. Risk yönetimi, kurumun amaçlarına ve hedeflerine ulaşmasını asgari düzeyde garanti etmek ve faaliyetlerin planlandığı gibi yürütülmesini sağlamak için tasarlanan bir yönetim aracıdır.

Risk yönetimi; iç ve dış kaynaklı kurumsal risklerin tespiti yoluyla iç kontrol sisteminin genel amaçlarına, kurumsal iş süreçlerinde ortaya çıkabilecek faaliyet bazlı ve küçük ölçekteki risklerin tespiti ile de iç kontrolün özel amaçlarına ulaşmasına katkı sağlar.

Risk değerlendirmesi, kurum stratejik planında belirlenen kurumsal amaç ve hedeflerin gerçekleşmesini engelleyebilecek iç ve dış risklerin tespit edilmesi, analizi ve bu risklere yönelik olarak kontrol mekanizma ve prosedürlerinin geliştirilmesini ifade eder.

Kontrol Faaliyetleri

Risk değerlendirme sürecinde tespit edilen risklerin etkisinin azaltılması ya da tamamıyla ortadan kaldırılmasına yönelik olarak uygulamaya alınan politika ve prosedürler bütünüdür.

Kontrol faaliyetleri, karşılaşılmaması muhtemel risklere ve kritik faaliyet alanlarında ortaya çıkabilecek aksamalara karşı geliştirilen spesifik tedbirler olabileceği gibi, bütün kurumsal süreçlere yönelik genel nitelikteki rutin prosedürler de olabilir.

Fayda ve maliyette etkinliğin sağlanması, kontrol prosedürleri oluşturulurken göz önünde bulundurulması gereken önemli hususlardan biridir.

Bilgi ve İletişim

Kurumsal faaliyet alanlarına ilişkin bilgilerin üretilmesine ve üretilen bilgilerin iletişim araçları (yatay ve dikey iletişim kanalları, raporlama vb.) yardımıyla ilgililere iletilmesine yönelik yapılan tüm faaliyetleri kapsar. Bilgi ve iletişim bileşeni, aynı zamanda iç kontrolün diğer unsurları arasındaki ilişkiyi ve etkileşimi sağlamaktadır.

Bilgi, kurumsal süreçlerde üretilen her türlü bilgi, belge, kayıt ve dokümanı; iletişim ise bu kaynakların kurum içerisine veya dışarısına uygun biçimlerde iletilmesine ilişkin yapılan faaliyetleri ifade eder.

Faaliyet alanlarına yönelik doğru, güvenilir, eksiksiz, zamanlı ve uygun bilginin üretilmesi ve bu bilgilerin ilgililere ulaştırılması, kurumsal amaçlara ve hedeflere ulaşılması açısından son derece önemlidir.

Bilgi ve iletişim, yalnızca bilginin üretilme ve transferi aşamalarını değil aynı zamanda üretilen bu bilgi, belge ve dokümanların kaydedilme, dosyalanma, arşivlenme ve muhafaza edilme

faaliyetlerini de kapsar. Bilgi ve belgelere erişim konusundaki bilgi güvenliği politikalarının, yetkilendirmelerin ve diğer tüm tedbirlerin oluşturulması ve sürdürülebilirliği açısından son derece önemlidir.

İzleme

İç kontrol sisteminin başlangıçta tasarlandığı gibi çalışıp çalışmadığı, işlerliği ve performansı ile gelişen teknolojileri mevcut sisteme entegre edebilmek vb. nedenlerle sistem düzenli aralıklarla (yılda en az bir kez) izlenir ve değerlendirilir.

İzleme süreci; rutin faaliyetler, özel değerlendirmeler veya iç denetim birimi aracılığıyla gerçekleştirilen iç kontrol değerlendirmelerinin tamamını kapsar. Faaliyetler devam ederken bizzat onları gerçekleştiren kişiler ve onları hiyerarşik olarak denetlemekle görevli yöneticiler tarafından sürekli izleme faaliyeti gerçekleştirilirken; öz değerlendirme yaklaşımı ile sistemin analizi ve değerlendirilmesi yapılır.

Kamu İç Kontrol Standartları

İç kontrol standartları, merkezi uyumlaştırma görevi çerçevesinde Bakanlık tarafından belirlenir ve yayımlanır. İdareler, malî ve malî olmayan tüm işlemlerinde bu standartlara uymakla ve gereğini yerine getirmekle yükümlüdür. Kanuna ve iç kontrol standartlarına aykırı olmamak koşuluyla, idarelerce görev alanları çerçevesinde her türlü yöntem, süreç ve özellikli işlemlere ilişkin standartlar belirlenebilir. İç Kontrol Standartları COSO modeli, INTOSAI Kamu Sektörü İç Kontrol Standartları Rehberi ve Avrupa Birliği İç Kontrol Standartları çerçevesinde 18 Standart 79 genel Şart belirlenmiştir.

✓ **Kontrol ortamı standartları**

1. Etik değerler ve dürüstlük.
2. Misyon, organizasyon yapısı ve görevler
3. Personelin yeterliliği ve performansı
4. Yetki devri

✓ **Risk değerlendirme standartları**

5. Planlama ve programlama
6. Risklerin belirlenmesi ve değerlendirilmesi

✓ **Kontrol faaliyetleri standartları**

7. Kontrol stratejileri ve yöntemleri
8. Prosedürlerin belirlenmesi ve belgelendirilmesi
9. Görevler ayrılığı
10. Hiyerarşik kontroller
11. Faaliyetlerin sürekliliği

12. Bilgi sistemleri kontrolleri

✓ **Bilgi ve iletişim standartları**

13. Bilgi ve iletişim

14. Raporlama

15. Kayıt ve dosyalama sistemi

16.Hata, usulsüzlük ve yolsuzlukların bildirilmesi

✓ **İzleme standartları**

17. İç kontrolün değerlendirilmesi

18. İç denetim

İdarelerde İç Kontrol Çalışmaları Nasıl Yürütülür?

Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanan Kamu İç Kontrol Rehberinde; iç kontrol sisteminin oluşturulması, uygulanması ve geliştirilmesi çalışmalarının üst yöneticinin liderliği ve gözetiminde, Strateji Geliştirme Biriminin teknik desteği ve koordinatörlüğünde ve harcama birimlerinin katılımıyla yürütülmesi gerektiği belirtilmektedir.

İÇ KONTROLDE SORUMLULUKLAR

Hazine ve Maliye Bakanlığı

Mali yönetim ve iç kontrol süreçlerine ilişkin standart ve yöntemlerin belirlenmesi, bu alanlarda kamu idarelerine rehberlik yapılması ve idareler arasındaki koordinasyonun sağlanması ilgili mevzuat

hükümleri gereğince Bakanlığın sorumluluk alanları arasında sayılmıştır. Buna göre Hazine ve Maliye Bakanlığı merkezi uyumlaştırma görevi çerçevesinde iç kontrol alanında gerekli mevzuat düzenlemelerini yapmak, standartlar belirlemek ve bunları yayımlamakla görevlidir. Bu doğrultuda, Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanan Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği ve Eylem Planı Rehberi yürürlüğe girmiş bulunmaktadır.

Merkezi uyumlaştırma birimi, mali yönetim ve kontrol ve iç denetim hakkında yeni düzenlemelerin uygulanmasını koordine etmek amacıyla uluslararası kabul görmüş standartlara ve en iyi uygulamalara dayalı iç kontrol ve denetim yöntemlerinin geliştirilmesinden sorumludur.

5018 sayılı Kanun kapsamında, mali yönetim ve kontrol alanında merkezi uyumlaştırma birimi Hazine ve Maliye Bakanlığı Mali Dönüşüm ve Kontrol Dairesi, iç denetim alanında merkezi uyumlaştırma birimi ise İç Denetim Koordinasyon Kuruludur.

İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 9. maddesinde Merkezi uyumlaştırma biriminin görevleri sayılmıştır. Buna göre merkezi uyumlaştırma birimi;

İç kontrol standartlarını belirler ve bu standartlara uyulup uyulmadığını izler,

Ön malî kontrole ilişkin standart ve yöntemler ile ön malî kontrole tâbi malî karar ve işlemleri ve bunların kontrol usul ve esaslarını belirler, İç kontrol alanında idareler arasında koordinasyonu sağlar ve idarelere rehberlik hizmeti verir,

İç kontrol ve ön malî kontrole ilişkin genel ve özel nitelikli düzenlemelerde idarelerle işbirliği yapar, çalışma toplantıları düzenler,

İç kontrol ve ön malî kontrol düzenleme ve uygulamaları hakkında idarelerden rapor ve bilgi alarak sistemlerin işleyişini izler,

İdarelerin malî hizmetler birimlerinin çalışma usul ve esaslarını belirler,

Ulusal ve uluslararası iyi uygulama örneklerini araştırır, bunların uygulanması yönünde çalışmalar yapar,

İç kontrol ile malî yönetim ve kontrol sistemine ilişkin olarak eğitim programları hazırlar.

Üst Yönetici

Üst yönetici, iç kontrol sisteminin kurulması ve gözetilmesinden, harcama yetkilileri ise görev ve yetki alanları çerçevesinde, idari ve malî karar ve işlemlere ilişkin olarak iç kontrolün işleyişinden sorumludur. Kurumda yeterli ve etkili bir iç kontrol sisteminin kurulmasını sağlamak, işleyişi izlemek ve gerekli tedbirleri alarak geliştirmek üst yöneticinin sorumluluğundadır. Üst yönetici, genel olarak izleme görevini üstlenmekle birlikte kurumun hedefleri doğrultusunda faaliyetlerini yürütmesinden ve iç kontrol sisteminin düzgün biçimde işleyişinin sağlanmasından sorumludur.

Üst yöneticiler bu sorumluluğu, her yıl, iş ve işlemlerinin amaçlara, iyi malî yönetim ilkelerine, kontrol düzenlemelerine ve mevzuata uygun

bir şekilde gerçekleştirildiğini içeren iç kontrol güvence beyanını düzenleyerek yerine getirirler.

Harcama Birimleri

İç kontrol sistemi kurum organizasyon şemasında yer alan tüm harcama birimlerini kapsar.

Etik kurallara uyulması, personel yeterliliği ve performansının değerlendirilmesi, uygun işe uygun personel görevlendirmesi, mevzuata uygunluğun sağlanması vb. iç kontrolün özünü oluşturan belli başlı alanlarda görev ve yetkileri çerçevesinde sorumludurlar.

Harcama birimleri, birim faaliyet raporlarını ve performans programlarını düzenli aralıklarla hazırlayarak iç kontrol güvence beyanını imzalar.

Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı

Strateji geliştirme birimi yöneticisi iç kontrol sisteminin kurulması çalışmalarını başlatmak, bu amaçla kurum genelinde yürütülen çalışmaları koordine etmek ve teknik destek sağlamakla sorumludur. Strateji geliştirme birimi yöneticisi aynı zamanda ön mali kontrol faaliyetinin yürütülmesini sağlar. Strateji Geliştirme Daire Başkanı, idarede faaliyetlerin mali yönetim ve kontrol mevzuatı ile diğer mevzuata uygun olarak yürütüldüğünü, kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde kullanılmasını temin etmek üzere iç kontrol süreçlerinin işletildiğini, izlendiğini ve gerekli tedbirlerin alınması için düşünce ve önerilerinin zamanında üst yöneticiye raporlandığını içeren strateji geliştirme birim yöneticisinin beyanını düzenleyerek sorumluluğunu yerine getirir.

Personel

İç kontrol tüm personelin görevinin bir parçasıdır. Kurumda çalışan herkes iç kontrol sisteminin hayata geçirilmesinde rol oynar. İç kontrol yalnızca bir birimdeki personelin yürüteceği bir görev değildir. Kurumda çalışan herkesin yürüttüğü faaliyetlerin içine sinmiş bir süreçtir. Bu nedenle ilave bir iş ya da görev olarak düşünülmemelidir.

İç Denetçiler

Üst yönetim, iç kontrol sisteminin izlenmesi ve değerlendirilmesi alanındaki sorumluluğunu iç denetçiler aracılığıyla yerine getirir.

İç denetim; iç kontrol sisteminin yeterliliği, performansı, etkinliği ve işleyişi ile ilgili olarak değerlendirmeler yapmak ve sistemin aksayan yönlerine ilişkin öneriler sunmak suretiyle iç kontrol sisteminin geliştirilmesine katkıda bulunur.

Sayıştay

Kurumların iç kontrol sistemlerinin incelenmesi ve değerlendirilmesi, 6085 sayılı Sayıştay Kanunu ile Sayıştay denetimi kapsamına alınmıştır.

Sayıştay Kanununda denetim; kamu idarelerinin hesap, mali işlem ve faaliyetleri ile iç kontrol sistemlerinin incelenmesi ve kaynakların etkili, ekonomik, verimli ve hukuka uygun olarak kullanılmasının

değerlendirilmesi olarak tanımlandığı, denetimin; düzenlilik ve performans denetimlerini kapsadığı, düzenlilik denetiminin ise; mali yönetim ve iç kontrol sistemlerinin değerlendirilmesi suretiyle gerçekleştirileceği hüküm altına alınmıştır.

Kurumda harcama birimleri, SGDB, İç denetim tarafından gerçekleştirilen iç kontrol izleme ve değerlendirme faaliyetleri ile bunların sonuçları Sayıştay tarafından yapılan düzenlilik ve performans denetiminde incelenmektedir.

İÇ DENETİM

İç Denetim Nedir?

İç denetim, kamu idaresinin çalışmalarına değer katmak ve geliştirmek için kaynakların ekonomiklik, etkililik ve verimlilik esaslarına göre yönetilip yönetilmediğini değerlendirmek ve rehberlik yapmak amacıyla yapılan bağımsız, nesnel güvence sağlama ve danışmanlık faaliyetidir. Bu faaliyetler, idarelerin yönetim ve kontrol yapıları ile malî işlemlerinin risk yönetimi, yönetim ve kontrol süreçlerinin etkinliğini değerlendirmek ve geliştirmek yönünde sistematik, sürekli ve disiplinli bir yaklaşımla ve genel kabul görmüş standartlara uygun olarak gerçekleştirilir. İç denetim, iç denetçiler tarafından yapılır.

İç Kontrolün İç Denetimle İlişkisi

- ✓ İç denetim, iç kontrol sisteminin parçası olan yönetsel bir fonksiyondur.
- ✓ İç denetim, dış denetçiler ve yönetim, iç kontrol sistemini, önemli yanlışlıkları görmek ve riskleri azaltmak için kullanır.
- ✓ İç denetçiler, denetim faaliyetlerinde iç kontrol sisteminin işleyişini incelerler.
- ✓ İç denetim fonksiyonu, iç kontrol sisteminin etkinliğini ve verimliliğini belli aralıklarda riskleri önceliklendirerek değerlendirir.
- ✓ İç denetçiler şu unsurları da gözden geçirir:
 - Finansal ve operasyonel bilgilerin bütünlüğü ve güvenilirliği
 - Organizasyon politikalarına ve mevzuata uygunluk
 - Varlıkların korunması
 - Kaynakların ekonomik ve etkin kullanımı
- ✓ İç denetim, iç kontrol sisteminin yeterliliği, etkinliği ve işleyişiyle ilgili olarak yönetime bilgiler sağlar, değerlendirmeler yapar ve önerilerde bulunur.
- ✓ İç denetçiler, iç kontrol sisteminin düzenlenmesi ya da uygulanması süreçlerine ve iç kontrol tedbirlerinin seçimine dâhil edilemez.
- ✓ Kamu idaresinde etkin bir iç kontrolün kurulması ve sürdürülmesinden üst yönetici sorumludur.
- ✓ Üst yönetici iç denetçilerden, iç kontrol ilkelerine ve iç kontrol sisteminin oluşturulmasına yönelik görüş alabilir.

